

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

№ 9, 2014 [Назад](#) [Головна](#)

УДК: 346.6

Я. Ю. Цимбаленко,
к. н. з державного управління,
доцент Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут», м. Київ

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ПРИЙНЯТТЯМ НОВОГО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВИЩУ ОСВІТУ» ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ СУСПІЛЬСТВА

Y. Y. Tymbalenko,
PhD, National Technical University of Ukraine "Kyiv Politechnic Institute", Kyiv

STATE ADMINISTRATION IN THE SPHERE OF HIGHER EDUCATION WITH THE ACCEPTANCE OF NEW LAW OF UKRAINE "ABOUT HIGHER EDUCATION" AS COMPONENT PART OF THE ECONOMIC SYSTEM OF SOCIETY

Прийняття нового Закону України «Про вищу освіту» безумовно наближає вищу освіту в Україні до європейських стандартів і підвищує конкурентність вищих навчальних закладів та науки, а також ставить за мету децентралізацію управління системою освіти та забезпечення зв'язку освіти з вимогами сучасного ринку праці.

Метою дослідження є здійснення загального аналізу сучасного стану державного управління сферою вищої освіти в контексті процесів модернізації та євроінтеграції та з прийняттям нового Закону України «Про вищу освіту» в призмі економічного розвитку нашої держави.

Зроблено висновки, що прийняття нового Закону України «Про вищу освіту» можна вважати історичним моментом в розвитку не тільки сфери вищої освіти, але й економіки та інших сфер. Оскільки значення вищої освіти для різних галузей народного господарства країни полягає у планомірному, науково і кількісно обґрунтованому випуску фахівців, здатних своєю працею відродити перспективні галузі економіки, тим самим формувати і створювати економічний потенціал та її конкурентні переваги на світових ринках.

The acceptance of new Law of Ukraine "About higher education" undoubtedly approaches higher education in Ukraine to the European standards and promotes the competition of higher educational establishments and science, and also puts an aim decentralization of management of education and providing of connection of education the system with the requirements of modern labour-market.

A research aim is realization of global analysis of the modern state of state administration of higher education as a sphere in the context of processes of modernisation and eurointegration and with the acceptance of new Law of Ukraine "About higher education" in the prism of economic development of our state.

Drawn conclusion, that the acceptance of new Law of Ukraine "About higher education" can be considered a historical moment in development of not only sphere of higher education but also economy and other spheres. As a value of higher education for different industries of national economy of country consists in systematic, scientifically and to the in number reasonable producing of specialists capable the labour to revive perspective industries of economy.

Ключові слова: державне управління, економіка, законодавство, вища освіта, закон.

Keywords: state administration, economy, legislation, higher education, law.

Актуальність проблеми. На сьогодні вища освіта безумовно є важливою складовою частиною економічної системи суспільства, її стратегічним та ефективним інструментом у розв'язанні соціально-економічних проблем сучасних викликів, важливим фактором створення валового національного продукту нашої держави.

Вченими економістами та науковцями вищої школи вища освіта розглядається як сфера довгострокових інвестицій у розвиток економіки держави. Значення вищої освіти для різних галузей народного господарства країни полягає у планомірному, науково і кількісно обґрунтованому випуску фахівців, здатних своєю працею відродити перспективні галузі економіки, тим самим формувати і створювати економічний потенціал та її конкурентні переваги на світових ринках.

В цій призмі надзвичайно актуальним є державне управління в сфері вищої освіти з прийняттям нового Закону «Про вищу освіту», який набрав чинності 06.09.2014 року.

Державна політика в галузі вищої освіти в сучасних умовах повинна бути спрямована на реформування освітньої сфери на національних традиціях з урахуванням світових освітніх тенденцій та економічних можливостей держави з метою забезпечення всебічного розвитку людини як найвищої цінності з одного боку, та забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями з іншого.

Аналіз досліджень і публікацій. Серед практиків сучасної вищої освіти можна відмітити М. З. Згуровського, В. С. Журавського, В. Г. Кременя, С. М. Ніколаєнка. Теоретико-методологічним засадам розвитку системи державного управління та її механізмів присвятили свої праці В. Б. Авер'янов, В. Д. Бакуменко, В. С. Воронін, М. В. Гаман, В. М. Лобас, В. І. Луговий, В. М. Князев та ін.

Аналіз останніх наукових досліджень в цій сфері показав, науковці в цілому більше зосереджують свою увагу питанням внутрішньої модернізації та структурної перебудови як самої системи вищої освіти, так і механізмів державного управління ними. Однак у зв'язку із прийняттям нового законодавства доцільним є вивчити державне управління сферою вищої освіти України з урахування новітніх змін.

Мета статті. Здійснення загального аналізу сучасного стану державного управління сферою вищої освіти в контексті процесів модернізації та євроінтеграції та з прийняттям нового Закону України «Про вищу освіту» в призмі економічного розвитку нашої держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Прийняття нового Закону України «Про вищу освіту» можна вважати історичним моментом в розвитку не тільки сфери вищої освіти, але й економіки та інших сфер. Новий Закон безумовно наближає вищу освіту в Україні до європейських стандартів і підвищує конкурентність вищих навчальних закладів та науки, а також ставить за мету децентралізацію управління системою освіти та забезпечення зв'язку освіти з вимогами сучасного ринку праці.

Цей Закон встановлює основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти, створює умови для посилення співпраці державних органів і бізнесу з вищими навчальними закладами на принципах автономії вищих навчальних закладів, поєднання освіти з наукою та виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях.

Що ж нового в новому законодавстві про вищу освіту. По-перше, створено дієву систему стримувань та противаг у сфері управління вищим навчальним закладам. Така система являє собою синергію між державою, керівником, вченою радою, органами громадського самоврядування, громадськими організаціями, бізнесом.

По-друге, посилено зв'язки вищої освіти, науки та інновації з науковими установами і високотехнологічними виробництвами.

По-третє, запровадження механізмів захисту та управління інтелектуальною власністю, отриманою в результаті діяльності вищих навчальних закладів і наукових установ.

По-четверте, принципово важливим є надання широких автономій вищим навчальним закладам. Так, відповідно до нового Закону, автономія вищих навчальних закладів реалізується шляхом створення умов для забезпечення самостійності в прийнятті рішень вищими навчальними закладами щодо освітньо-наукового, інноваційного, організаційного, кадрового, економічного напрямів діяльності та розвитку академічних свобод.

Крім того, розмежовано повноваження органів державного управління, в підпорядкуванні яких знаходяться вищі навчальні заклади, і власне самих вищих навчальних закладів, таким чином, щоб органи державного управління переважно відповідали за розробку і втілення державної політики в галузі освіти, науки та інновацій, а вищі навчальні заклади здійснювали весь обсяг повноважень, пов'язаних з якісною підготовкою кваліфікованих кадрів, виконанням наукових досліджень та інноваційною діяльністю.

По-п'яте, удосконалено майнові відносини у сфері вищої освіти, зокрема щодо формування матеріально-технічної бази (передача засновниками майна вищим навчальним закладам на праві господарського відання).

Згідно ст.12 нового Закону України «Про вищу освіту» Управління у сфері вищої освіти у межах своїх повноважень здійснюється:

- 1) Кабінетом Міністрів України;
- 2) центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки;
- 3) галузевими державними органами, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади;
- 4) органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади;
- 5) Національною академією наук України та національними галузевими академіями наук;
- 6) засновниками вищих навчальних закладів;
- 7) органами громадського самоврядування у сфері вищої освіти і науки;
- 8) Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Важливо, що Міністерство освіти і науки України в своїх роз'ясненнях на офіційному веб-сайті щодо нового Закону, неодноразово підкреслює, що згідно з пунктом 1 частини 1 статті 1 Закону автономія вищого навчального закладу – це не лише самостійність і незалежність, а й відповідальність вищого навчального закладу у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, наукових досліджень, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору і розстановки кадрів у межах, встановлених цим Законом.

Висновки. Ефективне функціонування вищої освіти як складової народного господарського комплексу країни неможливе без потужних фінансових інвестицій з боку держави. Слід враховувати, що окупність фінансових інвестицій є різною у різних галузях народного господарства і за характером та термінами їх віддачі.

Вища освіта є сферою довгострокових фінансових інвестицій, в результаті яких країна отримує освітянський, науково-технічний, інтелектуальний і кадровий потенціал для свого розвитку. В умовах зростання ролі вищої освіти в соціально-економічному розвитку країни важливою проблемою стає удосконалення управління вищою освітою, укрупнення та зміцнення матеріально-технічної бази, розширення можливостей щодо автономізації фінансової діяльності суб'єктів вищої освіти – вищих навчальних закладів.

Вищий навчальний заклад є основним суб'єктом освітянської та господарської діяльності в системі вищої освіти. Завдання вищого навчального закладу як суб'єкта діяльності у системі вищої освіти наступні: здійснення освітянської діяльності, яка забезпечує підготовку фахівців відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів, здійснення наукової і науково-технічної діяльності, вивчення попиту на окремі спеціальності на ринках праці і сприяння працевлаштуванню випускників, підвищення освітньо-культурного рівня громадян. Все це стало можливим з прийняттям нового Закону України «Про вищу освіту».

Стаття надійшла до редакції 04.09.2014 р.

ТОВ "ДКС Центр"